ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 3. marca 2011 *

Vo veci C-437/09,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Tribunal de grande instance de Périgueux (Francúzsko) z 27. októbra 2009 a doručený Súdnemu dvoru 9. novembra 2009, ktorý súvisí s konaním:

AG2R Prévoyance

proti

Beaudout Père et Fils SARL,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Tizzano, sudcovia J.-J. Kasel, A. Borg Barthet, E. Levits (spravodajca) a M. Safjan,

* Jazyk konania: francúzština.

generálny advokát: P. Mengozzi,
tajomník: R. Şereş, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 30. septembra 2010,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— AG2R Prévoyance, v zastúpení: J. Barthélémy a O. Barraut, avocats,

— Beaudout Père et Fils SARL, v zastúpení: F. Uroz, avocat,

— francúzska vláda, v zastúpení: J. Gstalter, splnomocnený zástupca,

— belgická vláda, v zastúpení: J.-C. Halleux a C. Pochet, splnomocnení zástupcovia,

— nemecká vláda, v zastúpení: J. Möller a N. Graf Vitzthum, splnomocnení zástupcovia,

— Európska komisia, v zastúpení: F. Castillo de la Torre a P. J. O. Van Nuffel, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 11. novembra 2010,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 81 ES a 82 ES.

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi AG2R Prévoyance (ďalej len „AG2R“), inštitúciou sociálneho poistenia riadiacou sa francúzskym code de la sécurité sociale (Zákonník sociálneho zabezpečenia), a spoločnosťou Beaudout Père et Fils SARL (ďalej len „Beaudout“), ktorý sa týka odmietnutia spoločnosti Beaudout pristúpiť k doplnkovému režimu náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť poskytovanému inštitúciou AG2R pre francúzske odvetvie remeselného pekárstva.

Vnútroštátna právna úprava

3 Vo Francúzsku sú náklady na zdravotnú starostlivosť spojené s chorobou alebo úrazom vynaložené zamestnancami čiastočne kryté základným režimom sociálneho zabezpečenia. Časť nákladov, ktorú znáša poistenec, môže byť čiastočne uhradená doplnkovým zdravotným poistením.

4 Účasť zamestnancov určitého odvetvia na takomto poistení môže byť stanovená dohodou alebo kolektívnou zmluvou uzatvorenou medzi zástupcami zamestnávateľov a zamestnancov.

5 Ďalej v zmysle článku L 911-1 code de la sécurité sociale:

„Ak nie je stanovené zákonom alebo iným právnym predpisom, kolektívne poistné krytie v prospech zamestnancov, bývalých zamestnancov a oprávnených osôb, ktoré je doplnkom poistného krytia vyplývajúceho zo systému sociálneho zabezpečenia, sa stanoví buď kolektívnou zmluvou alebo dohodou, alebo na základe návrhu dohody vypracovaného vedúcim podniku a schváleného väčšinou zúčastnených osôb, alebo jednostranným písomným rozhodnutím vedúceho podniku, ktoré odovzdal každej zúčastnenej osobe."

6 Článok L 912-1 code de la sécurité sociale stanovuje mechanizmus povinného poistenia v doplnkovom režime náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť. Tento článok stanovuje:

„Ak dohody vzťahujúce sa na povolanie alebo viaceré povolania uvedené v článku L 911-1 stanovujú vzájomné podieľanie sa na rizikách, pre ktoré uzatvárajú poistenie s jednou alebo viacerými organizáciami stanovenými v článku 1 loi nº 89-1009, du 31 décembre 1989, renforçant les garanties offertes aux personnes assurées contre certains risques [zákon č. 89-1009 z 31. decembra 1989, ktorý posilňuje poistné krytie poskytované poisteným osobám proti určitým rizikám], alebo s jednou alebo viacerými inštitúciami uvedenými v článku L 370-1 code des assurances [Zákonník o poisťovniach], ku ktorým tak povinne pristupujú podniky patriace do pôsobnosti týchto dohôd, tieto dohody obsahujú ustanovenie, ktoré určuje, za akých podmienok a ako často môžu byť znovu preskúmané podmienky organizácie vzájomného podieľania sa na rizikách. Časový interval opätovného preskúmania nesmie presiahnuť päť rokov.

Ak sa dohody uvedené vyššie uplatňujú na podnik, ktorý pred nadobudnutím ich účinnosti pristúpil k zmluve alebo uzatvoril zmluvu s inou organizáciou, ako je organizácia stanovená dohodami, na účely pokrytia tých istých rizík na rovnakej úrovni, uplatnia sa ustanovenia druhého odseku článku L 132-23 code du travail [Zákonník práce].“

7 Podľa článku 1 loi nº 89-1009, du 31 décembre 1989 (zákon č. 89-1009 z 31. decembra 1989), v znení loi nº 94-678, du 8 août 1994 (zákon č. 94-678 z 8. augusta 1994) (JORF č. 184 z 10. augusta 1994), môžu činnosť sociálneho poistenia vykonávať iba poisťovne, inštitúcie sociálneho poistenia upravené v code de la sécurité sociale alebo v code rural (Poľnohospodársky zákonník) a vzájomné poisťovne.

8 V tejto súvislosti článok L 931-1 code de la sécurité sociale upresňuje, že inštitúcie sociálneho poistenia sú neziskové právnické osoby založené podľa súkromného práva, riadené paritne pristupujúcimi členmi a zúčastnenými členmi definované článkom L 931-3 tohto zákonníka. Ich cieľom je predovšetkým krytie škody na zdraví spojenej s úrazmi a chorobou.

9 V zmysle článku L 932-9 piateho odseku code de la sécurité sociale nemôže inštitúcia sociálneho poistenia, ktorej bola zverená správa režimu sociálneho poistenia, pozastaviť poistné krytie ani zrušiť účasť podniku na tomto režime v prípade neuhrádzania poistného splatného tejto inštitúcii.

10 Podľa článku L 132-23 code du travail sa v prípade, ak sa kolektívne zmluvy vyššieho stupňa alebo dohody vzťahujúce sa na povolanie alebo viaceré povolania majú v podniku uplatňovať po uzatvorení vyjednaných platných zmlúv alebo dohôd, ustanovenia týchto dohôd alebo zmlúv sa následne upravia.

11 Článok L 133-8 code du travail stanovuje:

„Na žiadosť niektorej z organizácií uvedených v článku L 133-1 alebo z podnetu ministra povereného vedením rezortu práce môžu byť ustanovenia odvetvovej dohody alebo kolektívnej zmluvy alebo medziodvetvovej dohody, ktoré spĺňajú osobitné podmienky stanovené v predchádzajúcom oddieli, určené za záväzné pre všetkých zamestnancov a zamestnávateľov patriacich do pôsobnosti uvedenej dohody alebo zmluvy, a to výnosom ministra povereného vedením rezortu práce prijatým po vydaní odôvodneného stanoviska národnej komisie pre kolektívne vyjednávanie stanovenej článkom L 136-1.

Na základe žiadosti uvedenej v predchádzajúcom pododseku je minister poverený vedením rezortu práce povinný bezodkladne začať konanie o rozšírení.

Rozšírenie účinnosti a sankcií dohody alebo zmluvy je dané po dobu a za podmienok určených v uvedenej dohode alebo zmluve.

Minister poverený vedením rezortu práce však môže po odôvodnenom stanovisku národnej komisie pre kolektívne vyjednávanie vylúčiť z rozšírenia platnosti dohody alebo zmluvy ustanovenia, ktoré by boli v rozpore s platným zákonom alebo iným právnym predpisom, a ustanovenia, ktoré by nezodpovedali stavu v odvetví alebo odvetviach patriacich do daného rozsahu pôsobnosti a ktoré možno od dohody alebo zmluvy oddeliť bez toho, aby tým došlo k zmene jej systému. Ak platné zákony alebo iné právne predpisy nestanovujú inak, za rovnakých podmienok možno rozšíriť platnosť ustanovení, ktoré sú vzhľadom na uvedené predpisy neúplné.“

12 Dodatkom z 24. apríla 2006 k vnútroštátnej kolektívnej zmluve z 19. marca 1978, ktorou sa zaviedol režim „doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť“ v odvetví remeselného pekárstva (ďalej len „dodatok č. 83“), sa združenie zamestnávateľov v pekárstve a rozličné odborové organizácie zamestnancov z tohto odvetvia dohodli na nasledujúcom:

„*Článok 1*

Pôsobnosť

Tento dodatok sa uplatňuje na podniky patriace do pôsobnosti kolektívnej zmluvy remeselných pekárskych a cukrárskych podnikov.

Článok 2

Pristúpenie — Účasť

Odo dňa účinnosti tohto dodatku sú podniky povinné poistiť svojich zamestnancov v poisťovacej organizácii prostredníctvom podpísania osobitnej prihlášky.

…

Článok 3

Poistenci

Tento dodatok stanovuje režim povinnej ‚doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť' v prospech všetkých zamestnancov podnikov uvedených v článku 1 tohto dodatku, ktorí pracovali v tom istom podniku viac ako jeden mesiac.

Pokiaľ dosiahne zamestnanec požadovanú odpracovanú dobu, môže sa stať poistencom v tomto režime so spätnou účinnosťou ku dňu svojho nástupu do podniku.

…

Článok 4

Poistné krytie

Poistné krytie podľa tohto režimu je stanovené na základe zákonov a iných právnych predpisov o zdravotnom poistení platných v čase jeho zavedenia. V prípade zmeny týchto predpisov sa poistné krytie bezodkladne prehodnotí.

Vzťahuje sa na všetky úkony a bežné náklady v zabezpečenom období, ktoré boli predmetom náhrady alebo individuálneho vyúčtovania základného režimu sociálneho zabezpečenia na základe právnej úpravy v ‚nemocenskej' oblasti, oblasti ‚pracovných úrazov/chorôb z povolania' a ‚materstva', ako aj na úkony a náklady, na ktoré sa tento režim nevzťahuje, výslovne uvedené v tabuľke poistného krytia, ktorá je v prílohe.

…

Článok 5

Poistné a rozdelenie

Poistné v režime ‚doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť' je vyjadrené percentom z najvyššieho mesačného vymeriavacieho základu pre sociálne zabezpečenie (PMSS).

Pre rok 2007 zodpovedá percento PMSS poistnému vo výške 40 [eur] mesačne za zamestnanca, pokiaľ ide o všeobecný režim, a 32 [eur], pokiaľ ide o režim pre Alsasko-Lotrinsko.

Rovnaké percento bude platiť pre rok 2008.

Po skončení druhého roku uplatňovania režimu bude poistné stranami, ktoré dodatok uzavreli, preskúmané v závislosti od výsledkov režimu, vývoja zdravotných výdavkov a zmien zákonov a iných právnych predpisov v oblasti daní, sociálnych vecí a zdravotného poistenia.

…

Poistné je rozdelené tak, že 50 % znáša zamestnávateľ a 50 % znáša zamestnanec.

…

Aspoň raz ročne zasadne zmiešaný výbor, aby posúdil výsledky režimu, ako aj všetky štatistiky a údaje týkajúce sa tohto režimu, ktoré by mohol potrebovať.

…

Článok 13

Určenie poisťovacej organizácie

AG2R Prévoyance… sa určuje za poisťovaciu organizáciu tohto režimu….

Podmienky organizácie režimu vzájomného podieľania budú opätovne preskúmané zmiešaným vnútroštátnym výborom odvetvia…, a to v lehote 5 rokov odo dňa účinnosti tohto dodatku.

…

Článok 14

Migračná doložka

Pristúpenie všetkých podnikov patriacich do pôsobnosti vnútroštátnej kolektívnej zmluvy remeselných podnikov pekárstva a cukrárstva k režimu ‚doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť' a poistenie zamestnancov týchto podnikov v určenej poisťovacej organizácie je povinné odo dňa účinnosti uvedeného v článku 16 tohto dodatku.

Dotknuté podniky dostanú na tento účel zmluvu o pristúpení a prihlášky.

Tieto ustanovenia sa uplatňujú aj na podniky, ktoré uzavreli zmluvu o doplnkovom [poistnom krytí] [nákladov na] zdravotnú [starostlivosť] s inou poisťovacou organizáciou a rovnakým alebo širším poistným krytím, ako je poistné krytie stanovené týmto dodatkom.

…"

13 Podľa svojho článku 16 dodatok č. 83 nadobudol účinnosť 1. januára 2007.

14 Dodatok č. 1 zo 6. septembra 2006 k dodatku č. 83 vo svojom článku 1 predovšetkým stanovuje, že poisťovacia organizácia zachová poistné krytie nákladov na zdravotnú starostlivosť v prospech osôb oprávnených po zosnulom poistencovi najmenej po dobu dvanástich mesiacov od jeho smrti, a to bez nároku na poistné.

15 Článok 2 dodatku č. 5 z 21. júla 2009 k dodatku č. 83 doňho doplnil článok 4a nazvaný „Prenos práv z doplnkového režimu náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť“. Tento článok 4a znie:

„V prípade vypovedania alebo skončenia poslednej pracovnej zmluvy, ktorému nepredchádzalo hrubé porušenie pracovnej disciplíny a v prípade ktorého vzniká nárok na príspevok z povinného systému poistenia nezamestnanosti, zostáva zamestnancovi zachované poistné krytie z doplnkového režimu náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť stanoveného dodatkom č. 83…

…

Zachovanie poistného krytia je účinné dňom nasledujúcim po dni skončenia pracovnej zmluvy, ak ho podnik riadne oznámil určenej poisťovacej organizácii.

Zachovanie poistného krytia sa uplatňuje najviac po dobu rovnajúcu sa trvaniu poslednej pracovnej zmluvy zamestnanca v podniku v celých mesiacoch, najviac však 9 mesiacov.

…

Zachovanie poistného krytia z dôvodu prenosu práv sa financuje z poistného podnikov a činných zamestnancov…“

16 Podľa článku 1 arrêté du 16 octobre 2006 portant extension d'un avenant à la convention collective nationale de la boulangerie et boulangerie-pâtisserie (výnos zo 16. októbra 2006 o rozšírení dodatku k celoštátnej kolektívnej zmluve v odvetví pekárstva a cukrárstva):

„Ustanovenia dodatku č. 83… sú záväzné pre všetkých zamestnávateľov a všetkých zamestnancov patriacich do pôsobnosti celoštátnej kolektívnej zmluvy z 19. marca 1976 v odvetví cukrárstva (remeselné podniky).“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

17 Od 10. októbra 2006 sa spoločnosť Beaudout zúčastňuje na doplnkovom poistení nákladov na zdravotnú starostlivosť v inej poisťovni, ako je AG2R.

18 Keďže spoločnosť Beaudout odmietla pristúpiť k režimu spravovanému touto poisťovňou, bola ňou zažalovaná na vnútroštátnom súde, aby jej nariadil pristúpenie a zaplatenie omeškaného poistného.

19 Spoločnosť Beaudout incidenčnou žalobou spochybnila zákonnosť dodatku č. 83.

20 Vnútroštátny súd po odmietnutí jej tvrdení týkajúcich sa zlučiteľnosti dodatku s vnútroštátnym právom porovnal situáciu vo veci, ktorá mu bola predložená, s vecou, ktorá viedla k rozsudku Súdneho dvora z 21. septembra 1999, Albany (C-67/96, Zb. s I-5751).

21 Vnútroštátny súd ďalej konštatoval, že na rozdiel od dôchodkových fondov, v ktorých bola účasť povinná s možnosťou oslobodenia, režim doplnkového poistenia nákladov na zdravotnú starostlivosť, ako je ten v konaní vo veci samej, nepripúšťa v zmysle dodatku č. 83 ani článku L 912-1 code de la sécurité sociale žiadne oslobodenie od poistenia.

22 Keďže za týchto podmienok Tribunal de grande instance de Périgeux dospel k záveru, že riešenie sporu, ktorý prejednáva, vyžaduje výklad práva Únie, rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Je zavedenie ustanovenia o povinnom poistení v doplnkovom režime zdravotnej starostlivosti, ako je stanovený v článku L 912-1 code de la sécurité sociale, a dodatok, ktorým orgány verejnej moci stanovili na žiadosť reprezentatívnych združení zamestnávateľov a pracovníkov určitého odvetvia záväznú povahu poistenia v jedinej organizácii, určenej na správu doplnkového režimu zdravotnej starostlivosti, bez akejkoľvek možnosti pre podniky dotknutého odvetvia oslobodiť sa od poistenia, v súlade s ustanoveniami článkov 81 ES a 82 ES, alebo môžu v určenej organizácii predstavovať prípad zneužitia dominantného postavenia?“

Posúdenie Súdnym dvorom

23 Na úvod treba zdôrazniť, že hoci sa otázka položená vnútroštátnym súdom obmedzuje na žiadosť Súdnemu dvoru, aby vzhľadom na okolnosti, ako sú tie v prípade vo veci samej, podal výklad článkov 81 ES a 82 ES, ktorým v súčasnosti zodpovedajú články 101 ZFEÚ a 102 ZFEÚ, ktoré pojednávajú o správaní podnikov, z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že tento súd sa v podstate pýta, či je rozhodnutie orgánov verejnej moci, ktorým sa na žiadosť reprezentatívnych združení zamestnávateľov a zamestnancov vymedzeného odvetvia určila záväzná povaha dohody vychádzajúcej z kolektívneho vyjednávania, ktorá stanovila záväznú povahu poistenia v doplnkovom režime náhrady nákladov zdravotnej starostlivosti spravovanom určenou organizáciou bez možnosti oslobodenia, zlučiteľné s právom Únie.

24 Treba však pripomenúť, že článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ ukladá členským štátom povinnosť, aby neprijímali ani nezachovávali v účinnosti opatrenia vo forme zákonov alebo iných právnych predpisov, ktoré môžu zmariť potrebný účinok pravidiel hospodárskej súťaže uplatňujúcich sa na podniky (pozri najmä rozsudky Albany, už citovaný, bod 65; z 21. septembra 1999, Brentjens', C-115/97 až C-117/97, Zb. s. I-6025, bod 65, a Drijvende Bokken, C-219/97, Zb. s. I-6121, bod 55).

25 Okrem toho v zmysle článku 106 ods. 1 ZFEÚ, ktorému predtým zodpovedal článok 86 ods. 1 ES, členské štáty v prípade verejnoprávnych podnikov a podnikov, ktorým priznávajú osobitné alebo výlučné práva, neustanovia ani neponechajú v účinnosti opatrenia, ktoré sú v rozpore s pravidlami Zmlúv, najmä s pravidlami uvedeným v článkoch 18 ZFEÚ a 101 ZFEÚ až 109 ZFEÚ, s výnimkou uvedenou v článku 106 ods. 2 ZFEÚ.

26 Poslaním Súdneho dvora je však vykladať všetky ustanovenia práva Únie, ktoré vnútroštátne súdy potrebujú na rozhodovanie o žalobách, ktoré im boli predložené, aj keď tieto ustanovenia nie sú výslovne uvedené v otázkach položených Súdnemu dvoru týmito súdmi (pozri v tomto zmysle rozsudky z 8. marca 2007, Campina, C-45/06, Zb. s. I-2089, bod 31, ako aj z 5. marca 2009, Kattner Stahlbau, C-350/07, Zb. s. I-1513, body 25 a 26).

27 Aby sa vnútroštátnemu súdu poskytla užitočná odpoveď, treba usudzovať, že ním položená otázka sa týka výkladu článku 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ a článku 102 ZFEÚ v spojení s článkom 106 ZFEÚ.

O výklade článku 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ

28 Aby bolo možné odpovedať na túto časť prejudiciálnej otázky, ako bola preformulovaná, treba najprv preskúmať, či môže rozhodnutie reprezentatívnych združení zamestnávateľov a zamestnancov určitého odvetvia určiť organizáciu poverenú správou doplnkového režimu náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť a požiadať orgány verejnej moci, aby určili záväznú povahu poistenia v tomto režime pre všetkých zamestnancov tohto odvetvia, spadať pod pojem dohoda medzi podnikateľmi, rozhodnutie združenia podnikateľov alebo zosúladené postupy, ako ich zakazuje článok 101 ods. 1 ZFEÚ.

29 V tejto súvislosti treba po prvé pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že dohody uzatvorené v rámci kolektívneho vyjednávania medzi sociálnymi partnermi na účely zlepšenia podmienok zamestnávania a pracovných podmienok sa z dôvodu ich povahy a cieľa musia považovať za dohody, ktoré nepodliehajú článku 101 ods. 1 ZFEÚ

(pozri v tomto zmysle rozsudky Albany, už citovaný, bod 60; Brentjens', už citovaný, bod 57; Drijvende Bokken, už citovaný, bod 47; z 12. septembra 2000, Pavlov a i., C-180/98 až C-184/98, Zb. s. I-6451, bod 67, ako aj z 21. septembra 2000, van der Woude, C-222/98, Zb. s. I-7111, bod 22).

30 Treba preto preskúmať, či povaha a cieľ dohody, ako je tá v konaní vo veci samej, odôvodňuje to, aby nebola zahrnutá do pôsobnosti článku 101 ods. 1 ZFEÚ.

31 Z konštatovaní vnútroštátneho súdu jednak vyplýva, že dohoda, ktorá je predmetom konania vo veci samej, bola uzatvorená vo forme dodatku ku kolektívnej zmluve, a je preto výsledkom kolektívneho vyjednávania medzi reprezentatívnymi organizáciami zamestnávateľov a zamestnancov francúzskeho odvetvia remeselného pekárstva.

32 Ďalej, pokiaľ ide o jej cieľ, táto dohoda v stanovenom odvetví zavádza doplnkový režim náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť, ktorý prispieva k zlepšeniu pracovných podmienok zamestnancov nielen tým, že im zaisťuje prostriedky nevyhnutné na úhradu nákladov na chorobu, pracovný úraz, chorobu z povolania a materstvo, ale aj tým, že znižuje výdavky, ktoré by zamestnanci museli znášať v prípade neexistencie kolektívnej zmluvy.

33 Okolnosť, že pristúpenie k takejto dohode je povinné pre všetky podniky príslušného odvetvia členského štátu a na rozdiel od dohody, o ktorú išlo v konaní vo veci samej, ktoré viedlo k už citovanému rozsudku Albany, nestanovuje nijaké oslobodenie od účasti, toto konštatovanie nespochybňuje.

34 V tomto rozsudku Súdny dvor pri výklade článku 85 ods. 1 Zmluvy ES, ktorému v súčasnosti zodpovedá článok 101 ods. 1 ZFEÚ, jednak nezohľadňoval možnosti oslobodenia od účasti v dôchodkových fondoch, ktorej sa táto vec týka.

35 Okrem toho, z bodov 26 a 27 už citovaného rozsudku van der Woude vyplýva, že kolektívna zmluva týkajúca sa režimu zdravotného poistenia, určujúca v prípade účasti v tomto režime jednu jedinú organizáciu, čím vylučuje akúkoľvek možnosť poistenia v konkurenčných organizáciách, je vylúčená z pôsobnosti článku 101 ods. 1 ZFEÚ.

36 Preto treba konštatovať, že dohoda, ako je dodatok č. 83, z dôvodu svojej povahy a cieľa nepatrí do pôsobnosti článku 101 ods. 1 ZFEÚ.

37 Po druhé z ustálenej judikatúry vyplýva, že hoci sa samotný článok 101 ZFEÚ týka iba správania podnikov a nezaoberá sa zákonmi alebo inými právnymi predpismi členských štátov, tento článok v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ ukladá členským štátom, aby neprijímali ani nezachovávali v účinnosti opatrenia vo forme zákonov alebo iných právnych predpisov, ktoré sú spôsobilé zmariť potrebný účinok pravidiel hospodárskej súťaže uplatniteľných na podniky. K tomu dochádza vtedy, ak členský štát nariadi alebo zvýhodní uzatváranie kartelových dohôd v rozpore s článkom 101 ZFEÚ alebo posilní účinky takýchto dohôd, alebo zbaví svoju vlastnú právnu úpravu jej štátneho charakteru tým, že prenesie zodpovednosť za prijatie rozhodnutí zasahujúcich do oblasti hospodárstva na súkromnoprávne subjekty (pozri v tomto zmysle rozsudky z 18. júna 1998, Komisia/Taliansko, C-35/96, Zb. s. I-3851, body 53 a 54; Corsica Ferries France, C-266/96, Zb. s. I-3949, body 35, 36 a 49, ako aj Albany, už citovaný, bod 65).

38 V tejto súvislosti treba poznamenať, že vzhľadom na to, že z bodu 36 tohto rozsudku vyplýva, že keďže dohoda, ako je dodatok č. 83, nespadá pod článok 101 ods. 1 ZFEÚ, orgány verejnej moci môžu slobodne určiť jej záväznú povahu pre osoby, ktoré ňou nie sú formálne viazané (pozri analogicky rozsudky Albany, už citovaný, bod 66; Brentjens', už citovaný, bod 66, a Drijvende Bokken, už citovaný, bod 56).

39 Na prvú časť otázky, ako bola preformulovaná, treba preto odpovedať tak, že článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3, ZEÚ treba vykladať v tom zmysle, že nebráni rozhodnutiu orgánov verejnej moci, ktorým sa na žiadosť reprezentatívnych združení zamestnávateľov a zamestnancov vymedzeného odvetvia určila záväzná povaha dohody vychádzajúcej z kolektívneho vyjednávania, ktorá stanovuje povinné poistenie v doplnkovom režime náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť pre všetky podniky dotknutého odvetvia bez možnosti oslobodenia.

O výklade článku 102 ZFEÚ v spojení s článkom 106 ZFEÚ

O definícii podniku v zmysle článku 102 ZFEÚ

40 Pokiaľ ide o výklad článku 102 ZFEÚ, treba určiť, či je inštitúcia ako AG2R podnikom v zmysle tohto ustanovenia.

41 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že v kontexte práva hospodárskej súťaže Únie zahŕňa pojem podnik každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť bez ohľadu na jeho právne postavenie a spôsob financovania (pozri najmä rozsudky z 23. apríla 1991, Höfner a Elser, C-41/90, Zb. s. I-1979, bod 21, ako aj z 11. decembra 2007, ETI a i., C-280/06, Zb. s. I-10893, bod 38).

42 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že hospodárskou činnosťou je akákoľvek činnosť pozostávajúca z ponúkania tovarov alebo služieb na danom trhu (pozri najmä rozsudok z 22. januára 2002, Cisal, C-218/00, Zb. s. I-691, bod 23).

43 V danom prípade z článku L 931-1 code de la sécurité sociale vyplýva, že AG2R ako inštitúcia sociálneho poistenia upravená týmto zákonníkom je neziskovou súkromnoprávnou osobou, ktorej cieľom je krytie škody na zdraví spojenej s úrazmi a chorobou. Takáto inštitúcia preto jednak v zmysle článku L 932-9 toho istého zákonníka nemôže pozastaviť poistné krytie ani zrušiť účasť podniku na tomto režime v prípade, ak jej podnik neuhrádza poistné. Okrem toho, ak sú podniky patriace do pôsobnosti vnútroštátnej kolektívnej zmluvy remeselných podnikov pekárstva a cukrárstva povinné pristúpiť k režimu spravovanému AG2R, z toho zodpovedajúco vyplýva, že samotná AG2R je v zmysle podmienok dodatku č. 83 povinná poistiť všetkých zamestnancov týchto podnikov bez ohľadu na pokryté riziko, ktoré sa má poistiť, a to za jednotnú poistnú sadzbu, ktorú rovným dielom znášajú zamestnávateľ a zamestnanec bez ohľadu na veľkosť podniku alebo mzdu poisteného zamestnanca.

44 Preto ak doplnkový režim náhrady nákladov zdravotnej starostlivosti, ako je ten v konaní vo veci samej, stanovuje povinnú doplnkovú sociálnu ochranu pre všetkých zamestnancov určitého hospodárskeho odvetvia, sleduje sociálny cieľ.

45 Sociálny cieľ režimu poistenia však sám osebe nepostačuje na to, aby nebola dotknutá činnosť charakterizovaná ako hospodárska činnosť (pozri v tomto zmysle rozsudky Albany, už citovaný, bod 86; Pavlov a i., už citovaný, bod 118; Cisal, už citovaný, bod 37, a Kattner Stahlbau, už citovaný, bod 42).

46 Ešte je potrebné osobitne preskúmať jednak to, či možno tento režim považovať za režim uplatňujúci zásadu solidarity, a jednak to, do akej miery podlieha dohľadu štátu, ktorý ho zaviedol, čo sú okolnosti, ktoré môžu vylúčiť hospodársku povahu danej činnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok Kattner Stahlbau, už citovaný, bod 43 a citovanú judikatúru).

— O uplatňovaní zásady solidarity

47 Pokiaľ ide o uplatňovanie zásady solidarity, z celkového posúdenia režimu, ktorý je predmetom konania vo veci samej, vyplýva, že tento režim je financovaný poistným v jednotnej výške, v dôsledku čoho tak nie je jeho výška proporcionálna vo vzťahu k poistenému riziku.

48 Podľa článku 5 druhého odseku dodatku č. 83 je poistné určené v jednotnej výške 40 eur, ktorú sčasti znáša zamestnávateľ a sčasti zamestnanec.

49 Tento režim teda nezohľadňuje okolnosti ako vek, zdravotný stav alebo osobitné riziká späté s pracovnou pozíciou, ktorú zastáva poistený zamestnanec.

50 Povaha služieb poskytovaných AG2R ani rozsah poskytnutého poistného krytia preto nie sú proporcionálne vo vzťahu k výške uhrádzaného poistného.

51 Po druhé sa služby v určitých prípadoch poskytujú bez ohľadu na zaplatenie dlžného poistného. To vyplýva najprv z článku 3 druhého odseku dodatku č. 83, ktorý stanovuje, že poistenie v tomto režime sa poskytuje so spätnou účinnosťou, pokiaľ zamestnanec dosiahne odpracovanú dobu aspoň jeden mesiac, ktorá sa vyžaduje na pristúpenie k tomuto režimu. Následne na základe článku 4a tohto dodatku zostáva poistné krytie nákladov na zdravotnú starostlivosť v zásade zachované po určitú dobu po skončení pracovnej zmluvy poistenca. Nakoniec, článok 1 dodatku č. 1 zo 6. septembra 2006 k dodatku č. 83 stanovuje zachovanie uvedeného poistného krytia v prospech osôb oprávnených po zosnulom poistencovi najmenej po dobu dvanástich mesiacov od jeho smrti.

52 Zo všetkých týchto okolností vyplýva, že režim doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť, ako je ten v konaní vo veci samej, sa vyznačuje značným stupňom solidarity.

— O dohľade štátu

53 Na určenie, či sa definícia podniku vykonávajúceho hospodársku činnosť vzťahuje na organizáciu, ako je tá v konaní vo veci samej, treba analyzovať rozsah štátom vykonávaného dohľadu nad podmienkami fungovania tohto režimu.

54 V danom prípade sa po prvé podľa článku L 911-1 code de la sécurité sociale sociálnym partnerom priznáva možnosť, aby sami prostredníctvom kolektívnych zmlúv alebo dohôd určili v prospech zamestnancov, bývalých zamestnancov a ďalších oprávnených osôb kolektívne poistné krytie na doplnenie toho, ktoré vyplýva zo systému sociálneho zabezpečenia.

55 Po druhé, článok L 912-1 toho istého zákonníka stanovuje, že tieto dohody obsahujú ustanovenie, ktoré určuje, za akých podmienok a ako často môžu byť sociálnymi partnermi znovu preskúmané podmienky organizácie vzájomného podieľania sa na rizikách.

56 Po tretie sa v zmysle článku L 133-8 code du travail vyžaduje výnos ministra, aby boli ustanovenia takýchto dohôd určené za záväzné pre všetkých zamestnancov a zamestnávateľov, na ktorých sa vzťahujú.

57 Úloha dohľadu nad podmienkami fungovania režimu, o ktorý ide v konaní vo veci samej, je s určitými výnimkami prenesená na zástupcov zamestnávateľov a zamestnancov v odvetví remeselného pekárstva v tomto právnom rámci.

58 V tejto súvislosti dodatok č. 83 priznáva týmto zástupcom rozhodujúcu úlohu, keďže v zmysle jeho článku 13 druhého odseku je zmiešaný výbor zložený z rovnakého počtu zástupcov zamestnávateľov aj zamestnancov poverený preskúmať podmienky organizácie režimu vzájomného podieľania sa, a to v lehote 5 rokov odo dňa účinnosti tohto dodatku. Okrem toho článok 5 štvrtý odsek uvedeného dodatku stanovuje, že výška poistného určená týmto dodatkom bude zmluvnými stranami preskúmaná po skončení druhého roku uplatňovania režimu. Ten istý článok upresňuje, že zmiešaný výbor raz ročne posúdi výsledky tohto režimu.

59 Iné okolnosti týkajúce sa určenia AG2R za správcu režimu doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť by však mohli viesť k záveru, že táto organizácia disponuje určitou mierou samostatnosti.

60 Po prvé, článok L 911-1 code de la sécurité sociale stanovuje, že kolektívne poistné krytie v prospech zamestnancov môže byť zriadené rozličnými spôsobmi. Spôsob prostredníctvom kolektívnej zmluvy je v tejto súvislosti voľbou sociálnych partnerov, pričom toto ustanovenie rovnako umožňuje zriadenie takéhoto poistného krytia na úrovni podniku, no nie celého odvetvia.

61 Po druhé, v zmysle článku 1 loi nº 89-1009 v znení loi nº 94-678 môžu byť činnosti sociálneho poistenia zverené nielen inštitúciám sociálneho poistenia a vzájomného podieľania sa, ale tiež poisťovniam.

62 Z uvedených skutočností vyplýva, že neexistuje právna povinnosť vedúcich predstaviteľov sociálnych partnerov určiť AG2R na zabezpečenie správy režimu doplnkovej náhrady nákladov zdravotnej starostlivosti, ako je ten v konaní vo veci samej, ani právna povinnosť vedúceho AG2R skutočne prevziať správu takéhoto režimu.

63 V tejto súvislosti spoločnosť Beaudout vo svojich pripomienkach tvrdí, že existujú iné inštitúcie sociálneho poistenia a poisťovne, ktoré predtým, ako bola AG2R určená dodatkom č. 83, poskytovali služby v podstate zhodné so službami, ktoré poskytuje táto organizácia.

64 Preto vyvstáva jednak otázka, za akých okolností bola AG2R určená dodatkom č. 83, a jednak otázka, aký mohla mať táto organizácia priestor na vyjednávanie o podmienkach svojho záväzku a aké dôsledky mali tieto okolnosti na spôsob fungovania daného režimu ako celku.

65 V závislosti od týchto okolností a tohto priestoru na vyjednávanie, ktorých preskúmanie v danom prípade prináleží vnútroštátnemu súdu, by bolo možné vyvodiť záver o tom, že AG2R, hoci nesleduje dosiahnutie zisku a vykonáva činnosť na základe zásady solidarity, je podnikom vykonávajúcim hospodársku činnosť, ktorý bol z finančných a hospodárskych dôvodov vybraný sociálnymi partnermi spomedzi ostatných podnikov, s ktorými súťaží na trhu služieb sociálneho zabezpečenia, ktoré ponúka.

O uplatniteľnosti článku 106 ods. 2 ZFEÚ

66 Pokiaľ sa AG2R v zmysle článku 102 ZFEÚ musí považovať za subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť, rozhodnutie orgánov verejnej moci určiť záväznú povahu poistenia v doplnkovom režime náhrady nákladov zdravotnej starostlivosti pre celé francúzske odvetvie remeselného pekárstva bez možnosti oslobodenia by nevyhnutne zahŕňalo priznanie výlučného práva tejto organizácii vyberať a spravovať poistné platené zamestnávateľmi a zamestnancami tohto odvetvia v rámci tohto režimu. Takúto organizáciu by preto bolo možné považovať za podnik, ktorý je držiteľom výlučných práv v zmysle článku 106 ods. 1 ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudky Albany, už citovaný, bod 90; Brentjens', už citovaný, bod 90, a Drijvende Bokken, už citovaný, bod 80).

67 Ak by vzhľadom na tieto výlučné práva nemali podniky francúzskeho odvetvia remeselného pekárstva možnosť prispievať do režimu doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť spravovaného inou organizáciou, AG2R by mala právnym poriadkom dané monopolné postavanie na podstatnej časti spoločného trhu a bolo by možné považovať ju za podnik majúci dominantné postavenie v zmysle článku 102 ZFEÚ (pozri analogicky rozsudok Pavlov a i., už citovaný, bod 126).

68 Podľa ustálenej judikatúry však iba samotné vytvorenie dominantného postavenia priznaním výlučných práv v zmysle článku 106 ods. 1 ZFEÚ nie je samo osebe nezlučiteľné s článkom 102 ZFEÚ. Členský štát porušuje zákazy stanovené týmito dvomi ustanoveniami iba vtedy, ak uplatňovanie osobitných alebo výlučných práv, ktoré mu boli priznané, vedie predmetný podnik k zneužívaniu jeho dominantného postavenia alebo ak tieto práva môžu vyvolať situáciu, ktorá tento podnik privedie k takémuto zneužitiu (pozri rozsudky Höfner a Elser, už citovaný, bod 29; Albany, už citovaný, bod 93; Brentjens', už citovaný, bod 93, ako aj Drijvende Bokken, už citovaný, bod 83).

69 O takéto zneužívanie v rozpore s článkom 106 ods. 1 ZFEÚ ide predovšetkým vtedy, ak členský štát prizná určitému podniku výlučné právo vykonávať určité činnosti a vytvorí situáciu, v ktorej tento podnik zjavne nemôže uspokojiť dopyt po takomto druhu činností na tomto trhu (pozri v tomto zmysle rozsudky Höfner a Elser, už citovaný, bod 31, ako aj Pavlov a i., už citovaný, bod 127).

70 V tejto súvislosti sa odmietnutie spoločnosti Beaudout pristúpiť k režimu spravovanému AG2R zakladá na tvrdení, že iné poisťovne ponúkali širšie poistné krytie, ako je to, ktoré je súčasťou služieb poskytovaných AG2R.

71 V tejto súvislosti však treba jednak zdôrazniť, že nemožnosť podnikov francúzskeho odvetvia remeselného pekárstva obrátiť sa na iné organizácie, aby pre svojich zamestnancov získali poistné krytie v oblasti doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť, ako aj obmedzenie hospodárskej súťaže, ktoré z toho vyplýva, vychádza priamo z výlučného práva priznaného AG2R (pozri analogicky rozsudky Albany, už citovaný, bod 97; Brentjens', už citovaný, bod 97, a Drijvende Bokken, už citovaný, bod 87).

72 Okrem toho, ako to tiež uviedol generálny advokát v bode 98 svojich návrhov, zo spisu predloženého vnútroštátnym súdom ani z pripomienok predložených Súdnemu dvoru nevyplýva, že by služby AG2R nezodpovedali potrebám dotknutých podnikov.

73 Za týchto podmienok ešte zostáva preveriť, či je AG2R poverená správou služieb všeobecného hospodárskeho záujmu v zmysle článku 106 ods. 2 ZFEÚ.

74 Ako to tiež vyplýva z bodov 47 až 52 tohto rozsudku, režim doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť, ako je ten spravovaný AG2R, sa vyznačuje značným stupňom solidarity. Dodatok č. 83 navyše ukladá AG2R osobitné požiadavky, predovšetkým peňažnej povahy, aby sa zabezpečila trvalá povaha poistného krytia poistencov.

75 Spoločnosť Beaudout však tvrdí, že zavedenie mechanizmu povoľujúceho oslobodenie od poistenia by neohrozilo finančnú rovnováhu organizácie spravujúcej režim, o ktorý ide v konaní vo veci samej.

76 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že z judikatúry vyplýva, že na splnenie podmienok uplatnenia článku 106 ods. 2 ZFEÚ nie je potrebné, aby bola ohrozená finančná rovnováha alebo hospodárska životaschopnosť podniku povereného správou služby všeobecného hospodárskeho záujmu. Stačí, aby v prípade neexistencie sporných výlučných práv nebolo možné plniť zvláštne úlohy zverené podniku tak, ako sú upresnené povinnosťami a obmedzeniami, ktorým podnik podlieha, alebo aby ponechanie týchto práv bolo nevyhnutné na to, aby ich držiteľ mohol splniť úlohy všeobecného hospodárskeho záujmu, ktoré mu boli zverené za prijateľných hospodárskych podmienok (pozri v tomto zmysle rozsudky Albany, už citovaný, bod 107; Brentjens', už citovaný, bod 107, a Drijvende Bokken, už citovaný, bod 97).

77 Treba však konštatovať, že v prípade vypustenia migračnej doložky a rovnako aj výlučného práva AG2R spravovať režim doplnkovej náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť pre všetky podniky francúzskeho odvetvia remeselného pekárstva by tejto organizácii, hoci je v zmysle dodatku č. 83 povinná ponúkať zamestnancom týchto podnikov poistné krytie za podmienok určených uvedeným dodatkom, hrozilo, že by čelila nedostatku poistencov predstavujúcich nižšie riziká, ktorí by sa obrátili na poisťovne, ktoré by im ponúkli porovnateľné alebo dokonca širšie poistné krytie za nižšie poistné. Za týchto podmienok by rastúci podiel „vysokých rizík", ktorých poistné krytie by pripadlo AG2R, spôsobilo zvýšenie nákladov na poistné krytie, v dôsledku čoho by táto organizácia nemohla viac ponúkať poistné krytie rovnakej povahy za prijateľnú cenu.

78 To isté platí o to viac pre režim, ktorý sa rovnako ako ten v konaní vo veci samej vyznačuje značným stupňom solidarity z dôvodu najmä paušálnej povahy poistného a povinnosti pokrývať všetky riziká.

79 Takéto obmedzenia, ktoré robia služby poskytované dotknutou organizáciou menej konkurencieschopné ako porovnateľné služby poskytované poisťovňami, ktoré takýmto obmedzeniam nepodliehajú, prispievajú k odôvodneniu výlučného práva tejto organizácie spravovať takýto režim bez toho, aby bolo možné akékoľvek oslobodenie od poistenia.

80 Vypustenie migračnej doložky, ako je tá, ktorú stanovuje dodatok č. 83, by preto mohlo viesť k tomu, že dotknutá organizácia by nemohla plniť úlohy všeobecného hospodárskeho záujmu, ktoré jej boli uložené, za ekonomicky prijateľných podmienok.

81 Na druhú časť otázky, ako bola preformulovaná, preto treba odpovedať tak, že ak sa činnosť spočívajúca v správe doplnkového režimu náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť, ako je ten v konaní vo veci samej, musí považovať za hospodársku činnosť, overenie čoho prináleží vnútroštátnemu súdu, články 102 ZFEÚ a 106 ZFEÚ treba vykladať v tom zmysle, že nebránia tomu, aby za podmienok, ako sú podmienky vo veci samej, orgány verejnej moci zverili inštitúcii sociálneho poistenia výlučné právo spravovať tento režim bez akejkoľvek možnosti pre podniky dotknutého odvetvia oslobodiť sa od poistenia v tomto režime.

O trovách

82 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 101 ZFEÚ v spojení s článkom 4 ods. 3 ZEÚ treba vykladať v tom zmysle, že nebráni rozhodnutiu orgánov verejnej moci stanoviť na žiadosť reprezentatívnych združení zamestnávateľov a zamestnancov určitého odvetvia záväznú povahu dohody vychádzajúcej z kolektívneho vyjednávania, ktorá stanovuje povinné poistenie v doplnkovom režime náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť pre všetky podniky dotknutého odvetvia bez možnosti oslobodenia.**

2. **Ak sa činnosť spočívajúca v správe doplnkového režimu náhrady nákladov na zdravotnú starostlivosť, ako je ten v konaní vo veci samej, musí považovať za hospodársku činnosť, overenie čoho prináleží vnútroštátnemu súdu, články 102 ZFEÚ a 106 ZFEÚ treba vykladať v tom zmysle, že nebránia tomu, aby za podmienok, ako sú podmienky vo veci samej, orgány verejnej moci zverili inštitúcii sociálneho poistenia výlučné právo spravovať tento režim bez akejkoľvek možnosti pre podniky dotknutého odvetvia oslobodiť sa od poistenia v tomto režime.**

Podpisy